

Un punt d'inflexió artístic

Punt d'inflexió perquè per bé que no renuncia a la dimensió poètica i abstracta de la seva obra anterior, Camí inaugura aquí una línia d'interrogació explícitament ètica o, si es vol, ètico-filosòfica. Aclareixo des d'ara mateix que entenc la filosofia com una voluntat d'interrogació, com la capacitat de fer-se preguntes tot cercant, en la mesura del possible, d'intentar oferir respostes, per provisionals, personals i intransferibles que aquestes puguin arribar a ser. Per això afirmo que l'exposició que ens ocupa se m'apareix com una mostra de filosofia escultòrica o d'escultura filosòfica, si se'm permet l'expressió.

El naixement del pensament filosòfic està estretament vinculat amb el despertar d'una consciència subjectiva que ben bé podria partir de la màxima inscrita a l'oracle de Delfos: "*Gnósei seánton*" ("Coneix-te a tu mateix"). Ja en aquest aforisme hi ha una marcada recerca de la personalitat íntima que, d'una o altra manera, era present en treballs anteriors com ara *Memento o Erit Tempus*, però que en aquesta sèrie assoleix una dimensió que no puc sinó considerar fàustica perquè radica en el pas del jo al nosaltres i en l'assumpció de la negativitat o la culpabilitat dels nostres temps. En la literatura (pensem en la tragèdia sense anar més lluny), igual com en la filosofia i ara també en l'escultura de Camí, es pren la pròpia subjectivitat i el diàleg amb l'alteritat que conforma la humanitat sencera com un espai de pràctiques. I si la presència religiosa sempre ha planat, ni que sigui culturalment, en la seva obra, ara i aquí em sembla apreciar que es produeix un trasllat del sagrat cap al profà que obre les portes al reconeixement de la tasca individual o col·lectiva —segons els casos— de les dones.

Xifro, doncs, aquest desplaçament singular en la reivindicació d'una nova religiositat civil que es fonamenta en la defensa i el respecte dels drets humans i la solidaritat i l'ajut envers els més desfavorits, siguin aquests individus (del tercer i quart món), països (l'explotació de continents), béns

naturals (la desertització o l'escalfament del planeta) o béns intel·lectuals (la llibertat d'expressió i el segrest del diàleg). Al capdavant, la diferència entre el pensament religiós i el filosòfic rau, en darrera instància, en què en el cas del primer, existeix una rigidesa de principis que converteix les reflexions primigènies en veritats inalterables, immutables, mentre que en el cas de la filosofia, les veritats poden variar perquè, en el fons, són interpretacions, hereves de mites, històries i relats. Vistes així les coses, crec que el pensament escultòric que Camí ens ofereix a "Temps de Sibils" es fonamenta en un *logos* que és la interiorització de la subjectivitat humana dels relats que ens parlen de nosaltres i del món en què vivim a través de la seva "mirada de pedra" no pas perquè sigui aquest el material predominant, sinó perquè es tracta d'una mirada que ben bé podria ser la de la Gorgona pel que té de petrificadora en la seva dimensió ètico-moral.

Espai de reflexió ètica

Efectivament, estic en disposició de sostenir que estem davant d'un espai de reflexió ètica que té lloc a cavall de la història de l'art i la història social. En aquest sentit, per a mi no deixa de ser extremadament significatiu el diàleg que Camí estableix —en un fecund joc de mirades que es projecten damunt de l'obra de Soreda—, sobre la manera com la història de l'art ha configurat una determinada imatge de les sibils plena de tornaveus mífics, o dit d'una altra manera, sobre com ens n'ha "parlat" amb imatges. En el seu cas —i gairebé com un retorn als orígens segons els quals i a diferència de la Pítia dèlfica, les sibils serien més aviat símbols sense cos—, aquest escultor badaloní ha reescrit les sibils inscrivint-les en el flux del nostre temps i, fent-ho, les ha tornat a dotar d'un poder vaticinador exemplar incontestable.

La insistència de Miquel Àngel Buonarroti sobre l'aprenentatge inclouïble per a qualsevol escultor —"escoltar la pedra"— esdevé clarivident quan ens adonem que Camí ha escoltat pacientment els materials dels que es val

per a despullar la matèria i, transformant-la, metamorfosejant-la —subvertint-la, fins i tot—, aconseguir dotar-la de paraula, de sentit, de missatge. El diàleg entre passat i present, el *basso continuo* de tot el projecte que trobaria la seva formulació més simple en el *nulla estetica sine etica* i aquesta ferma voluntat per desmarcar-se d'una determinada asèpsia de les arts plàstiques respecte de preocupacions ètiques, polítiques o ideològiques troba en la selecció i el treball dels materials seleccionats una perfecte simbiosi creativa. Així, Camí ha cercat l'adequació exacta i precisa dels materials al tema que l'ocupa i el preocupa, de manera que recrea els materials considerats “nobles” —com ara la fusta, el marbre, el bronze o l'or— i els fusiona amb textures que provenen del món actual, de l'essència matèrica dels elements que li serveixen per a fer la seva proclama artística i ètica, això és, del reciclatge de ferros vells, de la reutilització de materials com ara fustes velles, paper, plom, teles, etc. fins i tot incorpora llavors, sorra, cendra i carbó en una perfecta transmutació moderna dels quatre antics principis elementals del món: aire, foc, aigua i terra.

Restitució moral

Però l'exposició és també una lliçó de restitució moral de veus i gestos anònims i fins a un cert punt, també aïllats, en la mesura que en l'imaginari col·lectiu que sens dubte l'art ha contribuït a fixar, les sibil·les remetent d'una manera clara al passat, a un temps de paraules sagrades i de profecies oraculars. Ens transporten a un moment de predomini de la paraula oral, on la jerarquia és un referent inexcusable i la paraula dels déus té naturalesa de llei sota la forma implacable del destí. Sabem que els oracles eren estructures visionàries per poder veure més enllà de les circumstàncies del present però, en darrer terme, depenien d'una interpretació humana. La importància simbòlica de l'oracle radica en el fet que proporciona un coneixement ambigu i, alhora, tremendament modern, ja que la interpre-

tació és deixada a mans de l'individu que ha fet la consulta i que és el destinatari del missatge diví. Estem en un temps on la protagonista total i absoluta és la paraula, la seva força. Doncs bé, de la mà de Camí la paraula d'aquestes dones misterioses —tan aviat temudes com venerades—, tornen a ser situades en escena transmutades sota l'aparença de la fusta, de l'òxid, del marbre, del foc, de l'or, les llavors o l'os: matèries primeres que, totes mal·leables davant les idees de l'escultor que les emmotlla, ens parlen del passat per reflexionar sobre el present i permetre la construcció d'un futur més compromès, més ecològic i més just en benefici de tots. En efecte, Camí dona veu i presència a la dona i el paper que ha jugat en la nostra civilització. I ho fa recuperant els noms i les paraules de les guanyadores de Premis Nobel de la Pau perquè en fer-ho restitueix el valor de les seves accions i les ofereix a la memòria col·lectiva d'un present amnèsic que tendeix a oblidar massa aviat allò que de veritat és transcendental i compromès amb la humanitat sencera. Des de la baronessa Bertha von Suttner fins a la Mare Teresa de Calcuta, passant per Rigoberta Menchú, Wangari Maathai, Aung-San-Suu-Kyi o Shirin Ebadi; aquestes dones africanes, asiàtiques, americanes o europees són reivindicades per les seves accions. Però no content amb això, Camí fa un pas més enllà i les transmuta en continents, s'autoelegeix en l'acadèmia sueca i concedeix nous premis Nobel a les mares i les àvies de la Plaza de Mayo Argentina, per exemple, com una veu col·lectiva que, com diria el poeta, és un “rayo que no cesa” i que, des de la constància, la indignació, el rebuig i la tenacitat han aconseguit fer conscient el món de la seva denúncia i de la seva exigència de respecte dels drets més elementals de les persones: el dret a la vida i a la llibertat de pensament i expressió.